

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№8

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 851 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-avgustda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Smart-logistika texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berish tizimini optimallashtirish (Toshkent viloyati misolida).....	14
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari asosida boshqaruv sifatini oshirish	20
Sattarov Umirzoq	
Современные банковские продукты	24
Хужамуратов Аббос Мардонович	
Amerika qo'shma shtatlarining ijtimoiy himoya tizimi.....	29
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
Совершенствование рынка услуг высшего образования как фактор повышения занятости населения в условиях цифровой экономики.....	33
Ибрагимов Тимур Ибодуллаевич, Асланова Дилбар Хасановна	
Iqtisodiy fanlarni o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi va ularning samaradorligi.....	39
Kabulov Baxram Kuzibaevich	
Korxonalarda raqobat razvedkasi tizimlarini rivojlantirishda innovatsion raqamli texnologiyalarining o'rni.....	45
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'zbekiston banklarida sun'iy intellekt foydalanish samaradorligini oshirish.....	51
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Agrar korxonalar xo'jalik faoliyatida risklarni boshqarish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning metodologik asoslari.....	59
Baymirzaev Dilmurod Nematovich	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	66
Исомов Б. С.	
Tashish va saqlash xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish holati.....	70
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilishda DXSHning o'rni: madaniyat va sport sohasida imkoniyatlar	78
Baykalonov Jalil G'aybulloyevich	
Анализ состояния и перспективы развития активного и спортивного туризма в Узбекистане.....	93
Бойко Фарида Чингисовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Переоценка и фальсификация стоимости имущества: международные практики, риски и пути решения.....	99
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
Hudud sanoati tarkibiy o'zgarishlarini prognozlash usuli.....	106
Djumayev Farrux Toshmuratovich	
Углеродный след и декарбонизация промышленности Узбекистана: роль возобновляемой энергетики и международный опыт	111
Авезова Нилуфар Раббанакуловна, Ощепкова Эльвира Ахтемовна, С.М. Махмудов, А.А. Холиков, Авезова Нилуфар Раббанакуловна	
The process of developing startups based on management principles	119
Ilxamov Azizbek Yodgor o'g'li	
The impact of economic policy on non-performing loans: the case of Uzbekistan.....	126
Jalalov Mashkhurbek Gaybullo ugli	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	134
Исомов Б. С.	

Ko'p kvartirali uylarni boshqaruv organlari tomonidan aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni qo'llab quvvatlashni takomillashtirish	138
Umarov Begzodbek Jaloldinovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	143
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich	
Davlat - xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini oshirish.....	150
Tursunov Imomnazar Egamberdiyevich, Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
O'zbekiston sug'urta bozorida hayot sug'urtasi xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari.....	155
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Tijorat banklari likvidligini tartibga solish yo'llari.....	160
Tursunpo'latov Sohbnazar Kasimjon o'g'li, Nomozova Mohinur Maxmud qizi	
Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda yashil moliya vositalarining roli: xalqaro tajriba va O'zbekiston imkoniyatlari	163
Yuldasheva Madina Tohir Qizi	
Geofazoviy ma'lumotlar asosida hududlarning farovonlik darajasini aniqlash	173
Toymasov Zufarjon Zokir o'g'li	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	179
Кучаров Абдор Сабижанович, Бобожонов Азиз Бабаханович, Алижанова Камила Тохир кизи	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	187
Narbayeva Dilnoza Darvishaliyevna	
Development of entrepreneurship in Uzbekistan: management strategies in the context of economic reforms	192
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
Aloqa korxonalari xizmat faoliyatida diversifikatsiya qilishning ilmiy baholash usullari va ulardan foydalanish.....	197
Tursunova Mastura Taxirovna	
Developing effective marketing strategies for tourism development in Uzbekistan	204
Fayzullayev Nodirbek Baxtiyor o'g'li	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	208
Yuldashev Yashnarjon Xolmirzayevich	
Yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalarida investitsiya loyihalarini bank kreditlari orqali moliyalashtirish.....	212
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
Цифровизации системы стратегического управления предприятий нефтегазовой отрасли Республики Узбекистан.....	217
Азимов Кабул	
Индекс устойчивости региона против бедности (poverty resilience index – pri): на примере бухарской области Республики Узбекистан (2024)	223
Мухамедова Мадинабону Мехридиновна	
Экономические аспекты внедрения цифровых технологий в полиграфии.....	230
Юсупхужаева Шахноза Музаффар кизи	
Mintaqalararo iqtisodiy hamkorlikni shakllantirish va barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	233
Sattorov R. A.	
Web3'da real vaqt ma'lumot sinxronizatsiyasi — tarmoqdagi kechikishlar va ularni kamaytirish texnologiyalari.....	240
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Tijorat banklarining likvidligini tartibga solish amaliyotining dolzarb masalalari	246
Sayfutdinov Bobur Nodirovich	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	255
Yuldoshev Otabek Jovli o'g'li	

Tijorat banklarining investitsion faolligini oshirish yo'llari.....	261
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
Innovatsion yondashuvlar orqali davlat xaridlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish	266
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
Hududlarda barqaror rivojlanish nazariyalarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri	270
Sadriddinov Baxtiyor Shamsiddin o'g'li	
Turizm platformalarining raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy kontent va raqamli marketing strategiyalarining integratsiyalashgan yondashuvi.....	277
Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'g'li	
Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni kengaytirish yo'nalishlari.....	283
Almosova Shohista Jobirovna	
Модели организации казначейства в ведущих стран мира.....	288
Сагдиев Равшан Сайфуллаевич	
Paxta-to'qimachilik klasterlari faoliyatini nazariy jihatlar va rivojlantirish yo'llari.....	302
B.Sh.Shadmanov	
Qurilish sanoatini rivojlantirishda tabiiy resurslardan kompleks foydalanishning ahamiyati.....	307
Yuldasheva Mexrunisa Kasimjan qizi	
Yangi O'zbekistonning "Yashil" iqtisodiyoti: qiyosiy tahlilning asosiy tendentsiyalari	313
Ro'ziyeva Dilfuza Toshmurovna	
Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarning muammolari va uni bartaraf etish yo'nalishlari.....	318
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
Namangan viloyatining Farg'ona vodiysi qo'shni hududlari bilan iqtisodiy hamkorligining hozirgi holati va rivojlantiruvchi omillari	323
Sattarov R.A.	
Desentralizatsiyalangan ma'lumot almashish protokollari: IPFS, Filecoin va Arweave tahlili	328
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Transport xizmatlari ko'rsatish biznes-jarayonlarini raqamli transformasiya talablari asosida takomillashtirish.....	333
Komilov Asror Akmalovich	
Empowering the Future: Assessing the Role of Automation, Internet of Things (IoT), and Demand Management in Enhancing Energy Efficiency of Smart Grids.....	338
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish tajribalari (xalqaro va mahalliy misollar)	345
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Zamonaviy sharoitlarda uy-joy fondini boshqarishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	352
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Karimova Aziza A'zamiddin qizi	
Mijozlar tajribasini yaxshilashda raqamli integratsiya strategiyalari: "O'zbektelekom" AK tajribasi.....	358
Islamov Javlon Rasulovich	
Tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari.....	361
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish omili sifatida: Yevropa tajribasi.....	368
Turobjanov Murodjon Maxammadjanovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishishda kichik biznes va mahalla hamkorligi modellarini takomillashtirish	373
Murotov Nodir Xujamqulovich	
Xalqaro moliya institutlarining O'zbekiston bank sektori va iqtisodiyotiga ta'siri: YETTB faoliyati misolida tahlil.....	378
Alimov Azizbek Alievich	
Bankrotlik xavfini tahlil qilish modellari.....	386
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	

Xizmat ko'rsatish korxonalarida sifat va samaradorlikni oshirishni takomillashtirish yo'llari.....	393
Burxonova Nargiza Mirshohid qizi	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida bank tizimi islohotlari va ularni boshqarish strategiyalari.....	400
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
“Temir yo'l transportida MHXSni joriy etishning ahamiyati va milliy standartlar bilan taqqoslama tahlili”	405
Babaxalov Norbo'ta Eshnazarovich	
Banking and financial services in the process of economic development digitalization and its advantages and security of the process	409
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, Baxanurov Oqil Odil og'li	
Kichik biznesda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	416
Abduvosit Omonboyev	
“Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya: Markaziy Osiyoda O'zbekistonning strategik senariylari”	421
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
Kichik biznes subyektlarini bank kreditlari orqali qo'llab-quvvatlashning rivojlangan xorijiy davlatlar tajribalari.....	425
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Туристская мобильность стран персидского залива как устойчивый и перспективный источник въездного туризма в Узбекистан	434
Додиев Феруз, Голышева Елена Вячеславовна	
Turistik erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirish: Imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	443
Xoliqov Dostonbek Rustam o'g'li	
Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik: moliyalashtirish modelini modernizatsiya qilish yo'nalishlari.....	449
Bozorov Alisher O'zimurotovich	
Xalqaro raqamli intergatsiya, raqamlashtirish sharoitida tijorat banklari faoliyati tahlili	455
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar – iqtisodiyot taraqqiyotining muhim omili.....	461
Mamatkulova Nodira Maxkamovna	
Davlat xaridlari ishtirokchilarining elektron-skoring tizimi.....	465
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Qishloq xo'jalik korxonalarida melioratsiya xarajatlari xisobining muammolari va yechimlari.....	469
Baxriev Muxiddin Sheralievich	
O'zbek banklarining xarajatlar samaradorligini stoxastik chegara modelida baholash	481
Xannayev Sherzod	
Практические подходы к выявлению и оценке налоговых рисков на основе сегментации деятельности налогоплательщиков	490
Голубова Ольга Сергеевна, Элбаева Мукаддас Рашидовна	
Iqtisodiyot tarmoqlarida investitsiyalardan samarali foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari va investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari.....	496
No'monjonova Muazzam Maxbubjon qizi	
Empowering the future: The impact of automation, iot, and demand management on energy efficiency in smart grids.....	501
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Institutsional o'zgarishlar sharoitida aholi daromadlari tarkibining oshishi va daromadlar tengsizligini kamaytirishning istiqbolli yo'nalishlari	508
Ergasheva Nafisa Baxridinovna	
Международные индексы, определяющие цифровое развитие страны	513
Талъатова Диёра Боходир кизи	

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loiyhalarini moliyalashtirishda moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi	517
Karabayev Sanjar Abdusamatovich	
Управление качеством в технологических стартапах: Баланс между скоростью и надежностью	527
Хамидуллина Гульнора Рафкатовна, Раджабов Темур Рустамович, Носиров Илхом Аббосович	
Namangan viloyatida iqtisodiy integratsiyani jarayonida eksport va import operatsiyalarining tahlili	535
Adashev Azimjon O'rinboyevich	
Korxonalarda kadrlar tayyorlash ijrosidagi mavjud muammolar va kadrlar siyosatining takomillashtirib borish xususiyatlari	541
Mamatqulov Rustam Muxammadkarimovich	
Yashirin iqtisodiyot tushunchasi, turlari va shakllanish omillari hamda uning iqtisodiyotga ta'siri.....	546
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
The purpose of assessing a person's entrepreneurial capacity is to classify their quality characteristics	562
Mansur Matkarimov, Qaxramon Madraximov, Sherjon Sherjonov, Jahongirbek Nurjonov	
Challenges in enhancing the efficient use of economic resources in agriculture within an innovative economy framework.....	568
Nodira Abdullayevna Eshquvattova	
Оценка эффективности существующих методов стратегического управления проектами	573
Мансурова Севара Мансуровна	
Создаются благоприятные условия для индивидуальных предпринимателей и самозанятых лиц	577
Батыров Фархад Бакитович	
Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish yo'llari.....	593
Haqberdiyev Bekzod O'ktamovich	
Toshkent viloyatida metal bozorining rivojlanishi va unda kichik biznesning o'rni	600
Musayeva Shoirazimovna	
Mechanisms for ensuring employment in the services sector through the development of small business and private entrepreneurship.....	606
Turabekov Sokhibjon Sherboy ugli, Abdukhalikov Ulugbek Abdukhalikovich	
Tijorat banklarini raqamlatirish sharoitida inson resurslarini boshqarishning innovatsion yondashuvlari (BRB misolida)	611
Azimov Asrorjon Muzaffarjonovich	
The importance and current state of accounting and auditing of liabilities in enterprises	616
Khaliqnazarova Gulnaz Jalgasbay qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasining ekonometrik tahlili.....	622
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
Moliyaviy bozor ishtirokchilari faoliyatini samarali boshqarishda innovatsion moliyaviy vosita va metodlarning qo'llanilishi.....	627
Hotamqulova Madina Sanjar qizi	
Oliy ta'limga investitsiya kiritishning asosiy shakl va mexanizmlari	631
Almardanov Ulug'bek Qudrat o'g'li	
"Yashil" iqtisodiyotning metodologik asoslari.....	635
Babakulov Bahromqul Mamatkulovich, Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, Boymurodov Jonon Komiljonovich	
O'zbekiston sharoitida davlat xaridlarini yanada rivojlantirish istiqbollari	641
Turganbaev Nursulton Bayram uli	

Tijorat banklarida jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan xizmatlar raqamli transformatsiyaning joriy holati tahlili	645
Qurbonov Alisher Samadovich	
Инновационные формы сотрудничества образования и индустрии для формирования компетенций в сфере устойчивого туризма: Опыт и перспективы Узбекистана.....	653
Бухарова Нигора Газиевна	
Muzey sohasida tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar nazariyasi va ularni madaniy meros va muzeyshunoslik sohasiga tatbiq etish	657
Asadova Nigora Mehridin qizi	
Internet banking adoption in Uzbekistan	661
Karimov Erkin Yusubovich	
Elektron tijorat O'zbekiston va Xitoy raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish drayveri sifatida	665
Samedinov Timur Selyametovich	
Yuridik shaxslar birlashuvi orqali amalga oshiriladigan xufyona soliqlardan qochish sxemalarini moliyaviy instrumentlar bilan bartaraf etish yo'llari	671
To'rayev Dilshod Xasanovich	
O'zbekiston shahar ekoturizmida raqamli egizak texnologiyalarining iqtisodiy potentsiali	683
Esonboyev Baxodir Bakir o'g'li	
Yengil sanoatni rivojlanishtirishning mintaqaviy xususiyatlari	687
Fuzaylov Sarvar Abdusamatovich	
Tijorat banklarining depozit siyosatiga ta'sir qiluvchi omillar	693
Komilova Mukammal Shavkatovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini mikromoliyalashtirish bilan bog'liq muammolar	697
Tojiyev Javlonbek Rustamovich	
Ishbilarmonlik muhitini baholashning metodologiyalari tahlili	704
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Jismoniy shaxslarning daromadlariga deklaratsiya asosida soliq solish mexanzmini takomillashtirish	715
Ibragimov Zafar Ismailovich	
Yashil marketing yordamida moda sanoatida mijozlar ehtiyojini samarali qondirish.....	723
Xalilova Nafisa Komilovna	
Targetlangan iqtisodiy siyosat orqali kambag'allikka qarshi kurash	727
Baratov J.N.	
Globallashtirish sharoitida O'zbekiston iqtisodiyotining modernizatsiyasi va strategik rivojlanish yo'nalishlari	733
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li	
Sug'urta kompaniyalarining innovatsion faoliyati tahlili va moliyalashtirish samaradorligini aniqlash yo'nalishlari	738
Baxronova Shaxodat Baxshuloyevna	
Yo'lovchi tashish sohasida autsorsingni qo'llash istiqboli	744
Kaxarova Nilufar Yerkinjovna	
Ta'lim klasterlari faoliyatining barqaror taraqqiyotdagi o'rni.....	748
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Xizmatlar eksportini rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari.....	753
Alixonov Mirzoulug'bek Pahlavonjon o'g'li	
O'zbekistonda suv resurslaridan oqilona foydalanishda soliq mexanizmlari ta'sirini oshirish masalalari	759
Boymurotov Sodiq Rozziqovich	
Влияние состояния матери и факторов среды на развитие аллергии у детей грудного возраста.....	766
Закирова Бахора Исламовна	
Роль стандартов устойчивого развития МСФО в трансформации экономики тюркских стран	771
Маткаримов Давронбек Матякубович	

Sanoat korxonalarining atrof-muhitga ta'sirini baholashda iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish	776
Sarvinov Alisherovna Radjabova	
Neft-gaz sanoatida amalga oshirilayotgan investisiya loyihalarida mahalliy kontent ulushini oshirish masalalari	779
Umurzakov Jamoliddin Sherbekovich	
Sanoat korxonalarida mahsulot raqobatbardoshligini oshirish yo'nalishlari	784
Naimxonov Ma'rufxon Zokirxon o'g'li	
Qishloq xo'jaligi korxonalari monitoringida raqamli texnologiyalardan foydalanishda xorij tajribasi	788
Yusupov Nizomiddin Ro'zimurod o'g'li	
Mintaqa sanoat korxonalarining strategik marketing faoliyatining tahlili	793
Xaytboyeva Nigora Bakmatovna	
Soyabon bandlarining xorijiy investorlarni himoya qilish uchun O'zbekiston huquqiy tizimiga integratsiyalashuv zaruriyati	805
Alisherova E'zoza, N.X. Rahmonqulova	
Tadbirkorlik subyektlarini kreditlashda tijorat banklari faoliyatining zamonaviy yondashuvlari	812
Urinboyev Abrorbek Maxmudjonovich	
Temir yo'l vokzallarida qo'shimcha xizmatlarni tashkil etishni samaradorligini oshirish yo'llari	817
Iskandarov Kudrat Shuxratovich	
Tijorat banklari tomonidan kreditlash mexanizmining ilmiy jihatlar va nazariy yondashuvlari	822
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich	
Международная правосубъектность МНПО: институционализация влияния неправительственных организаций в формировании международных экологических и экономических норм	827
Хидоятлов Бурхон Ғайрат ўғли, С.М. Адилходжаева	
Yengil sanoat korxonalari mahsulotlarini narxlashtirish strategiyalari	831
Ravshanbekov Oybek Rustambek o'g'li	
Yevropa ittifoqi va markaziy osiyo mamlakatlaridagi soliq siyosatining inklyuziv rivojlanishdagi o'rni va omillarining qiyosiy tahlili	837
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
Mintaqa turizmini rivojlantirishda raqamli marketing vositalaridan mijozlar qoniqishini kompleks baholash uslubi	846
Ilhamova Zarnigor Po'latjon qizi	

MINTAQA TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARIDAN MIJOZLAR QONIQISHINI KOMPLEKS BAHOLASH USLUBIYATI

Ilhamova Zarnigor Po'latjon qizi

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
UrDU Biznes va boshqaruv kafedrası dotsenti v.b.

E-mail: zilhamovamb@gmail.com

ORCID: 0009-0009-0395-5455

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintaqaviy turizmni rivojlantirishda raqamli marketing vositalari orqali mijozlar qoniqishini kompleks baholash metodikasi yoritilgan, shuningdek, mavjud tadqiqotlar tahlili asosida rivojlantirish imkoniyatlari aniqlangan.

Kalit so'zlar: raqamli marketing, mijozlar qoniqishi, Laykert shkalasi, SmartPLS, turist sodiqligi, SPSS tahlil, marketing kommunikatsiyalari.

Abstract: The article studies the level of knowledge about the use of digital marketing tools for the comprehensive assessment of customer satisfaction in the development of regional tourism, and identifies opportunities for further improvement based on the analysis of existing research.

Key words: digital marketing, customer satisfaction, Likert scale, SmartPLS, tourist loyalty, SPSS analysis, marketing communications.

Аннотация: В статье исследуется уровень знаний об использовании цифровых маркетинговых инструментов для комплексной оценки удовлетворенности клиентов в развитии регионального туризма, а также на основе анализа существующих исследований выявляются возможности для дальнейшего развития.

Ключевые слова: цифровой маркетинг, удовлетворённость клиентов, шкала Лайкерта, SmartPLS, лояльность туристов, анализ SPSS, маркетинговые коммуникации.

KIRISH

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar jadal sur'atlarda rivojlanib, turizm sohasida ham tub o'zgarishlarga olib kelmoqda. Ayniqsa, mintaqaviy turizmni targ'ib qilish va sayyohlik xizmatlarini ommalashtirishda raqamli marketing vositalarining roli tobora ortib bormoqda. Raqamli platformalar orqali turizm resurslarini ilgari surish, ijtimoiy tarmoqlarda reklama kampaniyalarini tashkil etish va mijozlar bilan interaktiv aloqani yo'lga qo'yish orqali turizm salohiyatini samarali namoyon etish imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, sayyohlar ehtiyojini yanada chuqurroq o'rganish va ularning qoniqish darajasini oshirishni taqozo etadi.

Shu bilan birga, turistlar qoniqishini baholashda an'anaviy yondashuvlardan zamonaviy raqamli metodlarga o'tish zarurati paydo bo'lmoqda. Hozirgi raqamli muhitda marketing vositalaridan foydalanish orqali mijozlar ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish, ularning qoniqishini oshirish va brendga bo'lgan sodiqligini mustahkamlash imkoniyatlari kengaymoqda. Ayniqsa, mintaqaviy turizm sohasida marketing strategiyalarining samaradorligini aniqlash, foydalanuvchi tajribasini chuqur o'rganish hamda mijozlar qoniqishini raqamli vositalar asosida kompleks baholash dolzarb masalaga aylanmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Marketing sohasida mijozlarning qoniqish muammolariga bag'ishlangan ilk tadqiqotlar Kardoza tomonidan 1965-yilda amalga oshirilgan¹. Mijozlarning qoniqishi ularning iste'mol xatti-harakatlarini rag'batlantirishga

1 Zheng, Y.; Wang, J.; Tsai, S.-B.; Li, G.; Wang, J.; Zhou, J. Research on Customer Satisfaction in Marine Cultural and Sustainable-Tourism—A Case Study of Shanghai. Sustainability 2017, 9, 1–11. [Google Scholar] [CrossRef]

xizmat qildi. Mijozlarning qoniqishi deganda odamlarning o'zlari sotib olgan mahsulotlar va ular foydalanadigan xizmatlardan olgan baholari tushuniladi. Qoniqish darajasi mijozlarning mahsulotga nisbatan kutgan umidlari bilan real iste'mol tajribasi o'rtasidagi aloqaga bog'liq. Pizam ta'kidlaganidek, mijozlarning qoniqishi ularning haqiqiy tajribasi bilan kutilgan natijalarni solishtirish orqali aniqlanadi. Agar sayyohlar natijalardan to'liq mamnun bo'lsalar, ular ijobiy his-tuyg'ularni boshdan kechiradilar, aks holda salbiy his-tuyg'ular yuzaga keladi².

Bigne va Martinez sayyohlik agentliklari mijozlarining qoniqish darajasini o'rgangan va xizmat sifatining mijozlar qoniqishiga mos keluvchi beshta o'lchovni ajratib ko'rsatgan³. Dong Guanzhi⁴, Ge B.S.⁵, Jiang D.K.⁶, Qu va boshqa tadqiqotchilar esa qoniqishni baholash tizimini ishlab chiqish orqali mijozlar ehtiyojini qondirishga ta'sir etuvchi turli omillarni tahlil qilgan. Shu asosda mijozlarning qoniqishini oshirish uchun ko'proq professional choralar ishlab chiqilgan.

Turizmda mijozlar qoniqishini tadqiq qilish nazariya va amaliyotning muhim mavzusidir. Bu boradagi ilmiy izlanishlar nisbatan yangi bo'lib, rivojlanish davri qisqa vaqtni qamrab oladi. Shu sababli tadqiqotlar soni ko'p emas, turizm yo'nalishlari bo'yicha esa yanada kamroq. Turizm biznesida raqamli marketing vositalaridan foydalanish va qoniqish masalalari Shankar va hamkorlari tadqiqotlarida o'z aksini topgan⁷. Diah va boshqalar turizm manfaatdor tomonlari turistik yo'nalishlar va o'zaro bog'langan xizmatlar haqida ma'lumot almashishi, sayyohlarning fikrlarini yig'ishi, fan-sahifalar hamda onlayn guruhlarini shakllantirishi va sodiqlik dasturlarini yo'lga qo'yishini ta'kidlagan⁸. Kumar va Mishra tadqiqotlarida esa turizm manfaatdor tomonlari sayyohlar tajribasini boyitish uchun sun'iy intellekt, bulutli hisoblash, IoT va mobil aloqa kabi aqlli texnologiyalardan foydalanishi zarurligi qayd etilgan⁹.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma'lumotlar turistik kompaniyalar va ularning mijozlari o'rtasida o'tkazilgan so'rovnomalar, intervyular hamda rasmiy statistika asosida yig'ildi. Olingan javoblar Likert shkala bo'yicha kodlandi va SPSS hamda SmartPLS dasturlarida qayta ishlanib, deskriptiv va korrelyatsion tahlil usullari qo'llandi. Natijalar mijozlar qoniqishini kompleks baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Umuman olganda, bu boradagi tadqiqotlar keng doirada amalga oshirilgan bo'lsa-da, ularning aksariyatida mijozlarning raqamli marketing xizmatlaridan qoniqishini aniqlashga e'tibor qaratilgan. Hududiy turizm va raqamli marketing sohasida esa hududlarda qo'llaniladigan raqamli marketing vositalaridan mijozlarning qoniqishini baholash hamda eng maqsadga muvofiq raqamli marketing kanallarini tanlashga bag'ishlangan ishlar yetarlicha emas.

Turistlarning marketing kommunikatsiya vositalaridan foydalanish darajasini baholash bo'yicha O'zbekiston Respublikasidagi turistik kompaniyalarda aniq metodologik yondashuvlar shakllanmagan. Turistlarga taqdim etiladigan raqamli marketing vositalaridan iste'molchilarning qoniqishini aniqlash bo'yicha o'tkazilgan so'rovnomalar SPSS statistik tahlil dasturi yordamida omilli tahlil asosida qayta ishlangan.

Turistlarning raqamli marketing vositalaridan qoniqishini aniqlash bo'yicha asosiy mezonlar quyidagilardan iborat: moslashuvchanlik, muammoni hal qilish darajasi, kommunikatsiya darajasi va ishonchlilik. Tanlangan omillar bo'yicha savollar Laykert shkalasining besh pog'onasi asosida shakllantiriladi. So'rovnoma natijalari SPSS Statistics (Statistical Package for the Social Sciences) dasturiy tizimi orqali tahlil qilinadi¹⁰.

Mazkur vositalardan foydalanish bo'yicha turistlar fikr-mulohazalarini o'rganishda quyidagi omillarning ta'siri aniqlanadi. Bog'liq omil sifatida raqamli marketing vositalaridan foydalanish natijasida turistlarning qoniqish darajasi olinadi. Hududiy turistik kompaniyalarning iste'molchilarga yo'naltirilgan faoliyati quyidagi omillar asosida baholanadi:

- 2 Pizama, N.Y.; Reichel, A. Dimensionsoftouristsatisfactionwith a destinationarea. Ann. Tour. Res. 1978, 5, 314–322. [CrossRef]
- 3 Bigne, J.E.; Marti'nez, C.; Anderu, L. SERVQUAL reliabilityandvalidityintravelagencies. Ann. Tour. Res. 2003, 30, 258–262. [CrossRef]
- 4 Dong, G.Z.; Yang, F.Y. A StudyontheEvaluationSystemofTouristSatisfactionDegreeinTouristAreas. Tour. Trib. 2005, 20, 27–30.
- 5 Ge, B.S.; Jiang, D.K.; Gao, Y.; Tsai, S.-B. TheInfluenceofLegitimacyon a ProactiveGreenOrientationand GreenPerformance: A Study-BasedonTransitionalEconomyScenariosinChina. Sustainability 2016, 8, 1344. [CrossRef]
- 6 Qu, Q.Z.; Tsai, S.-B.; Tang, M.X.; Xu, C.J.; Dong, W.W. MarineEcologicalEnvironmentManagementBased onEcologicalCompensationMechanisms. Sustainability 2016, 8, 1267. [CrossRef]
- 7 Shankar, V., Urban, G. L., &Sultan, F. (2002). Onlinetrust: a stakeholderperspective, concepts, implications, andfuturedirections. 11, 325–344
- 8 Diah, P., Pitanatri, S., &Bali, P. P. (2017). DigitalMarketinginTourism: TheMoreGlobal, The More Personal. September 2016.
- 9 Kumar, P., &Mishra, J. M. (2021). DestinationMarketing&ManagementOrganizationsinIndia. January 2020.
- 10 Лайкерт шкаласи (1-3), (1-5), (1-7) бўлган сонли қийматларни қабул қилувчи, омилларни баҳолаш учун фойдаланилувчи сон қийматлар ҳисобланади.

Qulaylik – har qanday raqamli marketing vositasidan foydalanish mijozlar uchun sodda va qulay bo'lishi, foydalanish shartlari to'liq aks etishi, yordamchi funksiyalar va yo'riqnomalar mavjud bo'lishi kerak. Veb-saytlardan foydalanishdagi yuqori qulaylik foydalanuvchilar sonining ortishiga xizmat qiladi.

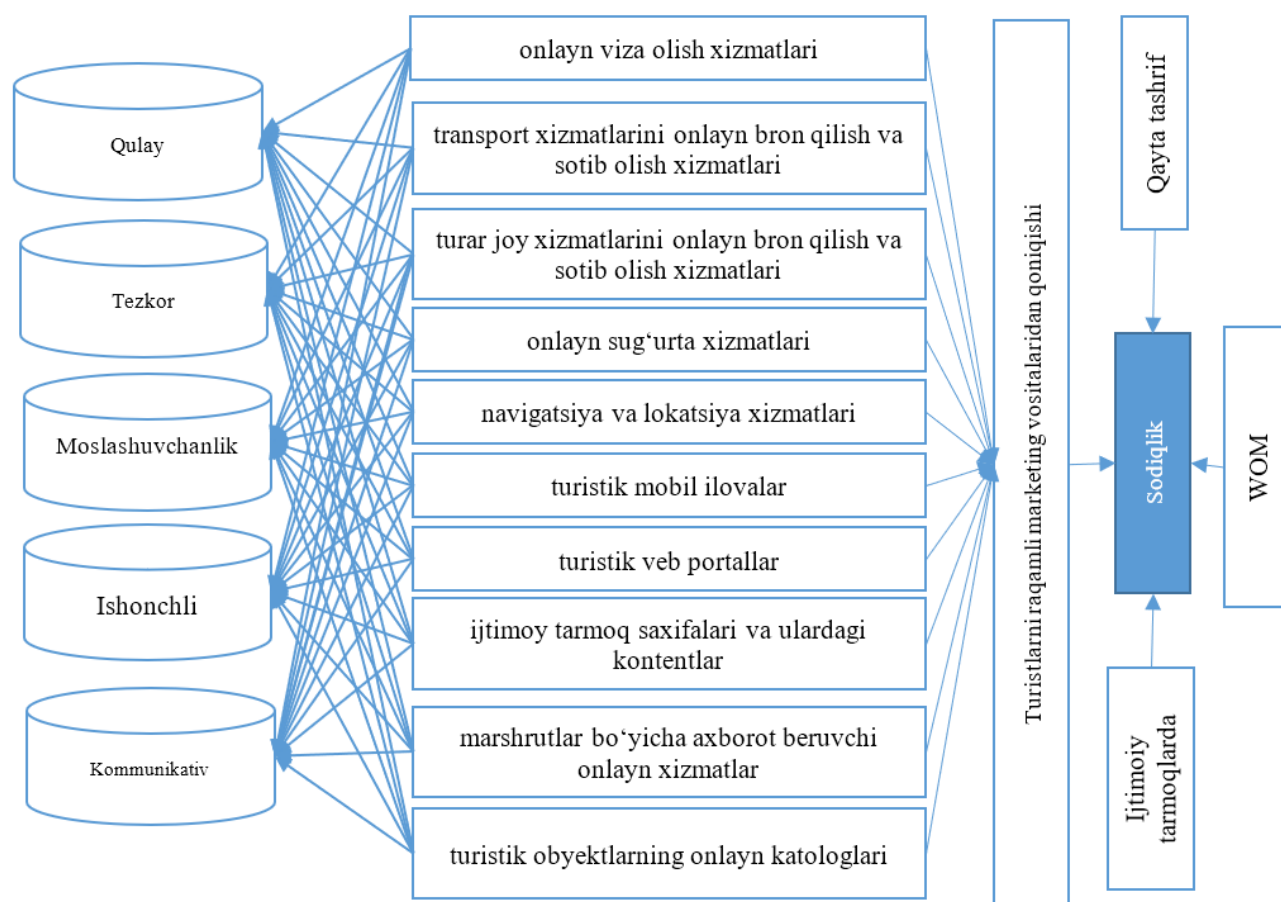
Moslashuvchanlik – har qanday raqamli xizmat mijozlarning turli segmentlariga moslashishi lozim. Moslashuvchanlikning yuqori darajasi foydalanuvchilar sonini oshiradi va turistlarning qoniqishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Muammoni hal qilish darajasi – onlayn xizmatlar oflayn xizmatlarga qaraganda osonroq, kamroq xarajat va vaqt bilan turistlarning muammosini hal qila olishi zarur. Muammoni tez va samarali hal qiladigan marketing vositalari mijozlarda ijobiy tasavvurlarni shakllantiradi.

Kommunikatsiya darajasi – raqamli marketing vositalari mijozlar bilan samarali aloqa o'rnatishi, ularga zarur axborotlarni to'liq yetkazishi kerak. Natijada mijozlarda ijobiy taassurot shakllanadi va xizmatdan qoniqish ortadi.

Ishonchlilik – taklif qilinadigan onlayn xizmatlar ishonchli bo'lishi, uzluksiz ishlashi va xavfsizlikni ta'minlashi lozim. Ishonchlilik darajasi yuqori bo'lgan vositalar mijozlarda ijobiy taassurot uyg'otadi.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, turistlar bilan onlayn munosabatlarda raqamli marketing vositalaridan foydalanishda mijozlar qoniqishi 11-rasmda keltirilgan metodik yondashuv asosida baholanadi. Shuningdek, raqamli ekotizimni tashkil etuvchi 10 ta internet-marketing xizmatlari bo'yicha turistlar bilan ishlash darajasi har bir xizmat turi kesimida aniqlanishi lozim (1-rasm).

1-rasm. Turistlarni raqamli marketing vositalaridan qoniqishini va sodiqligini baholash modeli¹¹

Turistlarning raqamli marketing vositalaridan qoniqishini baholash modelining matematik ifodasi quyidagicha belgilangan:

Y – turistlarning raqamli marketing vositalaridan qoniqish darajasi bog'liq o'zgaruvchi sifatida qaraladi.

Mustaqil o'zgaruvchilar sifatida quyidagilar tanlangan:

X_1 – onlayn viza olish xizmatlari;

X_2 – transport xizmatlarini onlayn bron qilish va sotib olish xizmatlari;

11 Muallif tomonidan ishlab chiqilgan

- X3 – turar joy xizmatlarini onlayn bron qilish va sotib olish xizmatlari;
- X4 – onlayn sug'urta xizmatlari;
- X5 – navigatsiya va lokatsiya xizmatlari;
- X6 – turistik mobil ilovalar;
- X7 – turistik veb-portallar;
- X8 – turoperatorlar va turistik majmualarning ijtimoiy tarmoq sahifalari hamda ulardagi kontentlar;
- X9 – turistik marshrutlar bo'yicha axborot beruvchi onlayn xizmatlar va ulardagi kontentlar;
- X10 – turistik obyektlarning onlayn kataloglari.

Tanlangan mustaqil o'zgaruvchilar beshta xususiyat bo'yicha baholanadi va har biri uchun respondentning fikriga qarab 1 ball beriladi. Masalan, agar respondent (so'rovda ishtirok etgan turist) onlayn viza olish xizmatini qulay – 1 ball, tezkor – 1 ball, moslashuvchan – 1 ball, ishonchli – 1 ball va kommunikativ – 1 ball deb baholasa, bu turistning mazkur xizmatdan to'liq qoniqishini anglatadi va umumiy 5 ball bilan baholanadi. Agar esa qulay – 1 ball, tezkor – 0 ball, moslashuvchan – 0 ball, ishonchli – 1 ball, kommunikativ – 1 ball tarzida baholansa, natija 3 ballni tashkil etadi.

Mazkur metodologik yondashuv asosida tuzilgan anketalar ijtimoiy tarmoqlar, jumladan Telegram guruhlari, elektron pochta va boshqa kanallar orqali tarqatilib, yig'ib olindi. Anketa uch tilda tayyorlangan holda respondentlarga taqdim etildi.

Yuqoridagi omillar holatini baholash uchun quyidagi tenglamalar sistemasidan foydalanildi:

$$Y_q = f(X_n) \quad (1.1)$$

Bu yerda,

Y_q turistlarni raqamli marketing vositalaridan qoniqish darajasi;

X_n - n xizmat turini mijozning qulay, tezkor, moslashuvchanlik, ishonchlilik, kommunikativlik darajalariga ko'ra baholash natijalari;

matematik funksiyani kengaytirilgan holda quyidagicha yozish mumkin:

$$Y_q = X_n \rightarrow \max n \quad (1.2)$$

Turistlarni raqamli marketing vositalaridan qoniqishini va sodiqlik holatini baholashda omillar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar va korrelyasion bog'lanish zichligini aniqlash uchun SmartPLS paket dasturidan foydalanildi.

SmartPLS dasturi asosida bir qator tahlillarni amalga oshirish imkoniyati mavjud. Jumladan, Path coefficients - yo'l koeffitsiyentlari chiziqli regressiya og'irliklari hisoblash modeli. Regressiya modeli doirasidagi o'zgaruvchilarning nisbiy ta'sirini baholash uchun yo'l koeffitsiyentlari () har bog'liq o'zgaruvchiga ta'sir etish samarasini aniqlash imkonini beradi.

Turistlarni raqamli marketing vositalaridan qoniqishini va sodiqlik holatini baholash bo'yicha o'tkazilgan so'rovnoma asosan Xorazm viloyatining turistik ob'ektlariga tashrif buyurgan ichki va tashqi turistlar o'rtasida o'tkazilgan. Olib borilgan tadqiqotlarda jami 3000 dan ortiq respondentlar ishtirok etgan.

Olingan model natijalari asosida turistlarni raqamli marketing vositalaridan foydalanishda qulayligi, tezkorlik, moslashuvchanlik, ishonchlilik va kommunikativlik jihatlari e'tibor qaratish talab etiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shundan kelib chiqqan holda, turistik kampaniyalar hududiy raqamli marketing ekotizimida mijozlar qoniqishini ta'minlashda quyidagi yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratishi talab etiladi:

har bir raqamli marketing vositasini joriy etishda mijozlarning emotsional va ratsional omillarini baholash orqali zamonaviy marketingda mijozlar bilan samarali munosabatlarni shakllantirish;

iste'molchilarda onlayn mahsulot va xizmatlarga bo'lgan ishonchni mustahkamlash, platformalarning tezkorligi hamda kommunikativlik xususiyatlarini rivojlantirish;

raqamli marketing strategiyalaridan foydalanishga oid iste'molchilar tajribasini chuqur o'rganish bo'yicha muntazam tadqiqotlar olib borish.

Umuman olganda, O'zbekiston turizm kampaniyalari mintaqaviy turizmni rivojlantirishda raqamli marketing strategiyalaridan foydalanishda zamonaviy bosqichlarga o'tishi zarur. Shu sababli kontent-marketing, ijtimoiy media-marketing, virusli marketing, influencer-marketing, qidiruv mexanizmi marketingi, elektron pochta marketingi, co-creation marketing, virtual haqiqat va "livestream" elektron strategiyalari, shuningdek "digital storytelling" kabi ilg'or yondashuvlardan foydalanish talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Zheng, Y.; Wang, J.; Tsai, S.-B.; Li, G.; Wang, J.; Zhou, J. Research on Customer Satisfaction in Marine Cultural and Sustainable Tourism—A Case Study of Shanghai. Sustainability 2017, 9, 1–11.
2. Qu, Q.Z.; Tsai, S.-B.; Tang, M.X.; Xu, C.J.; Dong, W.W. Marine Ecological Environment Management Based On Ecological Compensation Mechanisms. Sustainability 2016, 8, 1267.
3. Ge, B.S.; Jiang, D.K.; Gao, Y.; Tsai, S.-B. The Influence of Legitimacy on a Proactive Green Orientation and Green Performance: A Study Based on Transitional Economy Scenarios in China. Sustainability 2016, 8, 1344.
4. Dong, G.Z.; Yang, F.Y. A Study on the Evaluation System of Tourist Satisfaction Degree in Tourist Areas. Tour. Trib. 2005, 20, 27–30.
5. Bigne, J.E.; Marti'nez, C.; Anderu, L. SERVQUAL reliability and validity in travel agencies. Ann. Tour. Res. 2003, 30, 258–262.
6. Ибрагимхалилова Т. В. Маркетинг территорий в системе социально экономического развития территориальных образований: дис.... д-ра экон. наук: 08.00. 05 // ГОУ ВПО «Донецкий национальный университет». – Донецк. – 2018.
7. Панкрухин А.П. Маркетинг территорий. Санкт-Петербург, Питер, 2006. 416 с. [Панкрухин А.П. Маркетинг территории [Территорий Маркетинг]. Ст. Петерс-бург, Питер Публ., 2006. 416 п.]
8. Andraz JM, Norte NM, Gonçalves HS (2015) Effects of tourism on regional asymmetries: empirical evidence for Portugal. Tourism Management 50: 257–267.
9. Calero C., Turner L. W. Regional economic development and tourism: A literature review to highlight future directions for regional tourism research // Tourism Economics. – 2020. – Т. 26. – №. 1. – p. 3-26.
10. Charlesworth, A. Absolute Essentials of Digital Marketing/A. Charlesworth.-New York: Routledge, 2020. – 101 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
